

نمایش مستند «فراتر از تاریکی» در پارلمان بریتانیا؛ تأکید بر پژوهش، مشارکت و رویکردهای مبتنی بر شواهد برای حمایت از افراد دارای معلولیت در افغانستان

لندن، ۲۴ جون ۲۰۲۶

مستند «فراتر از تاریکی»: روایت‌های تاب‌آوری، کرامت و امید افراد دارای معلولیت در افغانستان» روز چهارشنبه در اتاق کمیته شماره ۹ مجلس عوام بریتانیا به نمایش درآمد. این رویداد که به ابتکار نهاد راهیاب (RAHYAB Initiative) برگزار شد، نمایندگان پارلمان بریتانیا، کارشناسان حقوق بشر، پژوهشگران، نمایندگان سازمان‌های بین‌المللی و فعالان حوزه معلولیت را گرد هم آورد تا پیرامون وضعیت افراد دارای معلولیت در افغانستان و راهکارهای تقویت شمولیت اجتماعی آنان به بحث و تبادل نظر بپردازند.

داکتر محب مدثر فعال امور حقوق بشر و رسانه منحیث گرداننده برنامه، به معرفی برنامه پرداخت. سپس، داکتر بنفشه یعقوبی، رییس ابتکار راهیاب، برنامه را رسماً با سخنرانی خود آغاز نمود. وی ضمن معرفی اهداف این ابتکار، بر اهمیت شنیده شدن صدای افراد دارای معلولیت افغانستان در مجامع بین‌المللی تأکید کرد. در ادامه، آقای گرت توماس، عضو پارلمان بریتانیا، و پیمان‌ه اسد، رئیس گروه سیاست خارجی حزب کارگر، طی سخنانی بر ضرورت تداوم توجه جامعه جهانی به وضعیت حقوق بشر و حقوق افراد دارای معلولیت در افغانستان تأکید نمودند.

آقای مهدی سلامی، معاون نهاد راهیاب، به معرفی فعالیت‌های این نهاد و ارائه مروری بر یافته‌های پژوهشی مرتبط با وضعیت افراد دارای معلولیت در افغانستان پرداخت. وی با اشاره به نتایج تحقیقات میدانی و مطالعات انجام‌شده اظهار داشت که درک وضعیت معلولیت در افغانستان مستلزم رویکردی چندبعدی است؛ رویکردی که هم واقعیت‌های جسمی و فردی معلولیت و هم عوامل اجتماعی، نهادی و ساختاری مؤثر بر زندگی افراد را در نظر بگیرد.

مستند «فراتر از تاریکی» که بخش اصلی برنامه را تشکیل می‌داد، روایت‌هایی از زندگی روزمره تجربه زیسته افراد دارای معلولیت در افغانستان به شمول زنان و دختران دارای معلولیت را از منظر تبعیض چند لایه ای به تصویر کشید. این مستند ضمن نمایش چالش‌هایی چون محدودیت دسترسی به آموزش، خدمات صحتی، اشتغال و حمایت‌های اجتماعی، بر ظرفیت‌های انسانی، تاب‌آوری و تلاش افراد دارای معلولیت برای مشارکت فعال در جامعه نیز تأکید داشت.

پس از نمایش مستند، نشست تخصصی بازتاب‌ها و تحلیل‌ها با حضور آقای ریچارد بنت، گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در امور حقوق بشر افغانستان، داکتر بنفشه یعقوبی، رییس نهاد راهیاب، و خانم هبا هجرس (Heba Hagrass)، گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در امور حقوق افراد دارای معلولیت، برگزار شد.

سخنرانان با اشاره به شرایط پیچیده افغانستان تأکید کردند که چالش‌های پیش روی افراد دارای معلولیت تنها ناشی از وضعیت جسمی یا سلامتی آنان نیست، بلکه حاصل تعامل عوامل مختلفی از جمله دهه‌ها جنگ، فقر، آوارگی، ضعف زیرساخت‌های صحتی، بحران‌های بشردوستانه و محدودیت‌های نهادی موجود است. به باور آنان، این عوامل در کنار یکدیگر موانع گسترده‌ای را در برابر مشارکت اجتماعی، اقتصادی و مدنی افراد دارای معلولیت ایجاد کرده‌اند.

یکی از محورهای اصلی مباحث مطرح‌شده در این نشست، ضرورت نگاه چندسطحی به مسئله معلولیت بود. سخنرانان تأکید کردند که محرومیت و طرد اجتماعی اشخاص دارای معلولیت نتیجه یک عامل واحد نیست، بلکه از تعامل شرایط فردی، نگرش‌های اجتماعی، ساختارهای نهادی و سیاست‌های عمومی ناشی می‌شود. از همین منظر، تحقق شمولیت اجتماعی نیز مستلزم مداخلاتی هماهنگ در تمامی این سطوح است.

در بخش پایانی برنامه، بر سه اولویت اساسی برای اقدام جمعی تأکید شد. نخست، تقویت پژوهش‌های چندرشته‌ای و مبتنی بر شواهد درباره وضعیت افراد دارای معلولیت در افغانستان. شرکت‌کنندگان خاطرنشان کردند که هنوز شکاف‌های قابل توجهی در داده‌ها و مطالعات موجود وجود دارد و همکاری میان دانشگاه‌ها، نهادهای پژوهشی، سازمان‌های بین‌المللی و بازیگران محلی می‌تواند به تولید دانش دقیق‌تر برای سیاست‌گذاری مؤثر در عرصه وضعیت حقوق بشری اشخاص دارای معلولیت کمک کند.

دومین اولویت، سرمایه‌گذاری بر برنامه‌های همه شمول‌محور و مبتنی بر واقعیت‌های محلی بود. در این چارچوب تأکید شد که مداخلات توسعه‌ای و بشردوستانه باید علاوه بر توجه به نیازهای فردی، شرایط اجتماعی و نهادی حاکم بر زندگی افراد دارای معلولیت را نیز در نظر بگیرند و نقش سازمان‌های محلی را در طراحی و اجرای برنامه‌ها تقویت کنند.

سومین محور مورد تأکید، مشارکت معنادار افراد دارای معلولیت در تمامی مراحل تصمیم‌گیری بود. سخنرانان با استناد به اصل شناخته‌شده «هیچ چیز بدون ما»، خواستار حضور فعال افراد دارای معلولیت در پژوهش، سیاست‌گذاری، اجرا و ارزیابی برنامه‌های مرتبط شدند و تأکید کردند که آنان باید به عنوان شرکای اصلی توسعه شناخته شوند، نه صرفاً دریافت‌کنندگان خدمات.

در جمع‌بندی این رویداد، برگزارکنندگان از سازمان‌های بین‌المللی، نهادهای دانشگاهی، شرکای توسعه‌ای و تصمیم‌گیران سیاسی دعوت کردند تا گفت‌وگوهای آغازشده در این نشست را به همکاری‌های عملی در حوزه پژوهش، تولید دانش و توسعه فراگیر برای افراد دارای معلولیت در افغانستان تبدیل کنند.

پیام محوری این رویداد آن بود که شمولیت اجتماعی افراد دارای معلولیت نه تنها یک حق بنیادین بشری، بلکه پیش‌شرطی اساسی برای توسعه پایدار، تقویت تاب‌آوری اجتماعی و ایجاد جوامع عادلانه است. مستند «فراتر از تاریکی» نیز در همین راستا تلاش کرد تا با ارائه روایت‌های واقعی و دست اول از زندگی افراد دارای معلولیت در افغانستان، زمینه را برای درک عمیق‌تر واقعیت‌های موجود و حرکت به سوی اقدامات مبتنی بر شواهد و همکاری‌های مؤثر فراهم سازد.